

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री
किरण गुरुडले
प्रदेश सभामा प्रस्तुत गर्नुभएको

विनियोजन विधेयक, २०७५ का
सिद्धान्त र प्राथमिकता

प्रदेश सरकार
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय
प्रदेश नं. ४, पोखरा

१३ वैशाख २०७५

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री

किरण गुरुडले

प्रदेश सभामा प्रस्तुत गर्नुभएको

**विनियोजन विधेयक, २०७५ का
सिद्धान्त र प्राथमिकता**

प्रदेश सरकार

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

प्रदेश नं. ८, पोखरा

१३ बैशाख २०७५

माननीय सभामुख महोदय,

१. संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको प्रदेश नं. ४ को प्रदेश सरकारको आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रीको हैसियतले यस गरिमामय सभामा पहिलो विनियोजन विधेयक प्रस्तुत गर्नुपूर्व बजेटका सिद्धान्त तथा प्राथमिकता प्रस्तुत गर्न पाउँदा आफूलाई गौरवान्वित महशुस गरेको छु ।
२. नेपालको संविधानको धारा २०७ ले प्रत्येक आर्थिक वर्षको सम्बन्धमा राजस्व र व्ययको अनुमान तथा विनियोजन विधेयक प्रदेश सभामा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गरे बमोजिम चालु आर्थिक वर्ष २०७४।७५ का लागि "प्रदेश नं. ४, प्रदेश सभा नियमावली, २०७४" को नियम १३३ को उपनियम २ अनुसार विनियोजन विधेयक, २०७५ मा समावेश हुने बजेट तथा कार्यक्रमको सिद्धान्त, उद्देश्य, प्राथमिकता र प्रमुख नीतिहरू यस गरिमामय प्रदेश सभामा छलफलका लागि प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।
३. प्रदेश सरकार बिक्रम सम्वत् २०७४ साल फागुन चार गते गठन भई कार्य प्रारम्भ गरिरहेकोछ । संविधान बमोजिम प्रदेश सरकारले आफ्ना कार्यक्रम सञ्चालन गर्न बजेट तथा कार्यक्रम पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोछ । प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित प्रदेश सभाबाट स्वीकृत भइसकेकोछ । चालु आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गर्दा यसलाई पनि आधार लिइनेछ । राजस्व परिचालन गर्न आवश्यक पूर्वाधार तयार भइनसकेको अवस्थामा नेपाल सरकारबाट प्राप्त भएको वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकमलाई स्रोत मानेर चालु आर्थिक वर्ष २०७४।७५ को बजेट तर्जुमा गरिनेछ आगामी बजेटका लागि आधारशीला तयार गर्न कानूनी तथा नीतिगत पूर्वाधार निर्माण एवं योजना तथा कार्यक्रमको अध्ययन गरी प्राथमिकता निर्धारण लगायतका कार्यहरू सञ्चालन गर्दै आधुनिक र समृद्ध प्रदेश निर्माणको जग बसाउने मूलभूत उद्देश्यकासाथ चालु आर्थिक वर्ष २०७४।७५ को बजेट तर्जुमा गरिनेछ । आगामी बजेटका सिद्धान्त देहाय बमोजिम रहेका छन् ;

क) नीतिगत र कानूनी पूर्वाधारको निर्माण:

नेपालको संविधान अनुसार प्रदेश सभाको निर्वाचन सम्पन्न भई पहिलो प्रदेश सभा र सरकार गठन भई समृद्ध प्रदेश निर्माणका लागि आवश्यक नीति, विधि र प्रणालीको तर्जुमा तथा विकास गर्नुपर्ने अवस्था रहेकोछ ।

ख) भौतिक पूर्वाधार निर्माणका आधारशीला तयार गर्ने:

प्रदेश सरकार सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि प्रदेशका निकाय तथा सामाजिक क्षेत्रमा दिगो तथा गुणस्तरीय भौतिक पूर्वाधार निर्माणका लागि सम्भाव्यता अध्ययनका आधारमा आयोजना तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गरी उच्च प्रतिफल दिने क्षेत्रमा लगानीलाई केन्द्रीत गरिनेछ ।

ग) स्रोत र साधनको परिचालन:

यस प्रदेशभित्र रहेका जलस्रोत, खनिज, वनजङ्गल लगायतका प्राकृतिक स्रोत र साधनको पहिचान गरी परिचालन र व्यवस्थापन गर्न अध्ययन गरिनेछ । प्रदेशको अधिकार क्षेत्रभित्र रहेका कर तथा गैरकर राजस्वका आन्तरिक स्रोतको खोजी गरी पूर्णरूपमा परिचालन गरिनेछ ।

घ) उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि:

सार्वजनिक, निजी, सहकारी तथा समुदायसँगको सहकार्यमा पर्यटन पूर्वाधार विकास, आधुनिक तथा व्यवसायिक कृषि प्रणालीको अवलम्बन, ऊर्जा क्षेत्रको विकास, औद्योगिक क्षेत्रको स्थापना तथा पूर्वाधार क्षेत्रको विकास गर्दै पर्यटन, ऊर्जा, कृषि, उद्योग तथा भौतिक पूर्वाधारका क्षेत्रमा लगानी बढाई उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गरिनेछ ।

ड) रोजगारीको सृजना र गरिबी निवारण:

समुन्नत प्रदेश निर्माणका लागि प्रदेशभित्र लगानीमैत्री वातावरण सृजना गर्दै आर्थिक गतिविधिको विकास र विस्तारका माध्यमबाट रोजगारीका अवसर सृजना गरी गरिबी निवारण गरिनेतर्फ कार्यक्रमलाई केन्द्रीत गरिनेछ । साथै अतिविपन्न वर्ग तथा अल्पसंख्यकका लागि सामाजिक संरक्षणका कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिईनेछ

च) आगामी बजेटको आधारशीला तयार पार्ने:

सीमित स्रोत र साधन तथा छोटो समयका कारण चालु आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा विकास निर्माणका आयोजना सञ्चालन गर्न सक्ने संस्थागत संरचना समेत नभएकाले आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गर्न, आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरी आयोजना बैंक (Project Bank) को तयारी गरिनेछ ।

छ) सुशासन र शासकीय क्षमताको अभिवृद्धि:

प्रदेशको कार्य जिम्मेवारी प्रभावकारीरूपमा कार्यसम्पादन गर्ने, स्थानीय तहको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, प्रदेशका सेवालाई एकिकृत र समन्वयात्मक रूपमा प्रवाह गर्ने, नैतिक आचरण र अनुशासनमा रही सेवा प्रवाहलाई छिटो छरितो, प्रभावकारी र विश्वसनीय बनाइनेछ ।

सभामुख महोदय,

४. प्रदेश सरकार गठन भइसकेपछि प्रदेशमा सुशासनका माध्यमबाट जनआकाङ्क्षालाई सम्बोधन गर्न शान्ति सुरक्षाको प्रत्याभूति गराउँदै सार्वजनिक सेवालाई प्रभावकारीरूपमा जनताको घरदैलोसम्म पुऱ्याउन आवश्यक संरचना स्थापना गरी कार्य जिम्मेवारी पूरा गर्न आवश्यक भौतिक, कानूनी तथा संरचनागत पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।

प्रदेशभिन्न लगानीमैत्री वातावरण सृजना गर्न एकद्वार प्रणालीको अबलम्बन गरिनेछ, विशेष आर्थिक क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र तथा औद्योगिक ग्रामको स्थापना गर्दै लगिनेछ, पर्यटन प्रवर्द्धन तथा पूर्वाधारको विकास, कृषिको आधुनिकीकरण, ऊर्जा उत्पादन वृद्धिमा सहजीकरण, स्तरीय सडक सञ्जालको विस्तार लगायतका माध्यमबाट स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता र वैदेशिक लगानीलाई आकर्षण गरी रोजगारीका अवसर सृजना गरिनेछ। मानवीय र भौतिक विकासका दृष्टिले पछाडि परेका क्षेत्र पहिचान गरी सन्तुलित विकासको अवधारणा अनुरूप पछाडि पारिएका क्षेत्र, वर्ग समुदायका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । बजेट तथा कार्यक्रमका मुख्य उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेका छन्;

- क) प्रादेशिक संरचनाको प्रबन्ध मिलाउने,
- ख) प्रदेशमा लगानीमैत्री वातावरणको सृजना गर्ने,
- ग) रोजगारीका अवसरको सृजना गर्ने,
- घ) गरिबी निवारण गर्ने,
- ङ) भौगोलिक तथा सामाजिक सन्तुलन सहितको प्रादेशिक विकास गर्ने ।

५. बजेटका उद्देश्य हासिल गर्न देहायका क्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी बजेट विनियोजन तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।

क) पर्यटन क्षेत्रको विकास र विस्तार:

पर्यटन क्षेत्रको प्रचुर सम्भावना भएकोले प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण र सम्बर्द्धन एवं ऐतिहासिक पर्यटकीय गन्तव्यको पहिचान र विकास गरिनेछ । साँस्कृतिक एवं जैविक विविधताले भरिपूर्ण यस प्रदेशमा सामाजिक साँस्कृतिक एवं धार्मिक पर्यटनको विकासका संभावनाको खोजी तथा विकास गरिनेछ। नयाँ पर्यटकीय गन्तव्यको विकास तथा ग्रामीण पर्यटनको प्रवर्द्धनद्वारा आन्तरिक एवं बाह्य पर्यटकको आगमनमा वृद्धि गरी स्वरोजगारी अभिवृद्धि गरिनेछ । पर्यटन क्षेत्रलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेर कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।

ख) ऊर्जा क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धन:

प्रदेशमा आर्थिक क्रियाकलाप विस्तार गर्न र आय आर्जन बढाउन ऊर्जा क्षेत्रमा लगानी केन्द्रीत गरिनेछ, निर्माणाधीन जलविद्युत आयोजना समयमै सम्पन्न गर्नका लागि समन्वय र सहजीकरण गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ । सरकार, निजी क्षेत्र र सहकारी क्षेत्रको सहकार्यमा नमूना जलविद्युत आयोजनाहरू निर्माण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । वैकल्पिक ऊर्जा एवं नवीकरणीय ऊर्जाको विकासका लागि अध्ययन गरिने छ । उज्यालो प्रदेश कार्यक्रम अन्तर्गत आगामी दुई वर्षभित्र प्रदेशको गाउँबस्तीमा विद्युतीकरणको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

ग) कृषि क्षेत्रको व्यवसायीकरण र औद्योगिकीकरण

परम्परागत कृषि प्रणालीको अन्त्य गर्दै आधुनिक एवं व्यवसायिक कृषि प्रणालीको अवलम्बन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । उन्नत खेती र उच्च मूल्य श्रृङ्खला भएका वालीको विकास र विस्तार, पशुपालन, फलफूल खेतीको विकासमा जोड दिइने छ । सिंचाइको सुविधा विस्तार, उन्नत बीऊ-बीजन, मलखादको व्यवस्था, अर्गानिक खेतीलाई प्राथमिकता दिइनेछ । उत्पादनशील भूमि बाँझो राखेलाई निरूत्साहित गरिनेछ । कृषि र पर्यटनलाई आवद्ध गर्दै कृषकको आयस्तर उकास्ने तथा नमूना कृषि फर्महरू सञ्चालन गरिनेछ । कृषि क्षेत्रमा रहेको विचौलियाको अन्त्य गर्न सहज बजार पहुँचको व्यवस्था मिलाइने छ ।

घ) औद्योगिक क्षेत्रको विकास र विस्तार:

आर्थिक वृद्धि र रोजगारी सृजनाका लागि औद्योगिक क्षेत्रको विकास गरिनेछ । नेपाल सरकारसँगको समन्वय र लगानीमा प्रदेशमा ठूलो औद्योगिक क्षेत्रको विकास गरिनेछ । नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहको लगानीमा प्रत्येक पालिकामा एक औद्योगिक ग्राम निर्माण गरिनेछ । लगानीमैत्री वातावरणको सृजना गरी ठूला उद्योग स्थापना र सञ्चालनका लागि जोड दिइनेछ । साथै लघु, घरेलु र

साना तथा मझौला उद्योगको स्थापनाका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ । परम्परागत ज्ञान सीपमा आधारित हस्तकलाका सामाग्री उत्पादन र प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ ।

उ) भौतिक पूर्वाधारको निर्माण:

प्रदेश गौरवका आयोजना पहिचान गरी यस क्षेत्रमा लगानी बढाइनेछ । सबै स्थानीय तहलाई प्रदेशको राजधानीसँग जोड्ने स्तरीय सडकको निर्माणमा जोड दिइनेछ । एकिकृत बस्ती विकास र आधुनिक शहर निर्माणका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।

६. बजेटका सिद्धान्त, उद्देश्य एवं प्राथमिकताको कार्यान्वयन गर्न देहाय बमोजिमका नीति रहनेछन्:

- सार्वजनिक, निजी, सहकारी र सामुदायिक क्षेत्रको साझेदारी र सहकार्य गर्ने,
- संघ तथा स्थानीय तहसँग सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वय गर्ने,
- निजी क्षेत्रको भूमिकालाई महत्व दिँदै यस क्षेत्रलाई प्रवर्द्धन र संरक्षण गरी आर्थिक विकास गर्ने,
- उपलब्ध स्रोत साधन तथा आर्थिक विकासको प्रतिफल न्यायोचितरूपमा वितरण गर्ने,
- सहकारी क्षेत्रलाई प्रवर्द्धन गर्दै प्रदेशको विकासमा प्रयोग गर्ने,
- स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिँदै वैदेशिक लगानी आकर्षित गर्ने,
- कृषकका लागि कृषि सामाग्री, कृषि उपजको उचित मूल्य र बजारमा पहुँचको व्यवस्था गर्ने,
- वन तथा वन पैदावारको विकास र वातावरणमैत्री दिगो व्यवस्थापन गर्ने,
- शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ सेवामा पहुँच र गुणस्तरीयता सुनिश्चित गर्ने,
- सार्वजनिक सेवालार्ई नागरिकमैत्री बनाउन विद्युतीय सुशासनमा जोड दिने ।

माननीय सभामुख महोदय,

७. मैले माथि प्रस्तुत गरेका बजेटका सिद्धान्त, उद्देश्य, प्राथमिकता र नीतिले सबल र समृद्ध प्रदेश निर्माण हुने विश्वास लिएको छु । माननीय सदस्यहरूबाट प्राप्त हुने सुझावले आगामी वर्षको बजेट तर्जुमाका लागि समेत मार्गनिर्देश हुने अपेक्षा गरेको छु । साथै बजेट प्रस्तुत गर्नु पूर्व विनियोजन विधेयकको सिद्धान्त र प्राथमिकता यस सम्मानित सदनमा प्रस्तुत गर्ने अवसर दिनुभएकोमा माननीय सभामुखप्रति आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

धन्यवाद ।